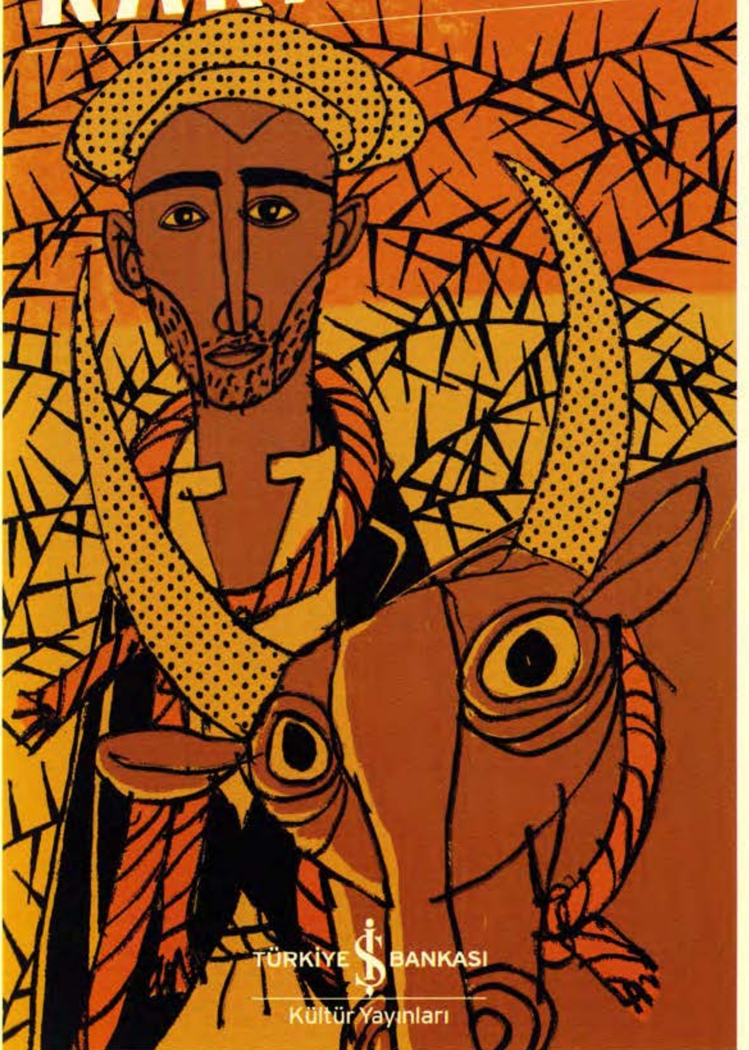
TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 49

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİYLE

NABİZADE NÂZIM

KARABİBİK

TÜRK EDEBİYATI

NABİZADE NÂZIM
KARABİBİK

UYARLAMAYA KAYNAK ALINAN ÖZGÜN ESER
ASIR KÜTÜPHANESİ, İSTANBUL
1307 [1890]

Sertifika No: 40077

EDİTÖR
HACER ER

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM: EKİM 2020, İSTANBUL

ISBN 978-625-405-140-1

BASKI
UMUT KAĞITÇILIK SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.
KERESTECİLER SİTESİ FATİH CADDESİ YÜKSEK SOKAK NO: 11/1 MERTER
GÜNGÖREN İSTANBUL
Tel: (0212) 637 04 11 Faks: (0212) 637 37 03
Sertifika No: 45162

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE UYARLAYAN: SALİH BORA

1984, İstanbul doğumlu. Pertevniyal Lisesi'nin ardından Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 2009 yılından beri Nesin Vakfı'na bağlı Aziz Nesin Arşivi üzerinde çalışan Bora, yazarın kişisel arşivi ve Eski Türkçe notlarından *Sanat Yazıları* (2011), *Sporcu Milletiz Vesselam* (2012), *Yurt Gezileri* (2013), *Alamanya Alamanya Bizden Aptal Bulaman Ya* (2016) adlı kitapları derledi; Klaus Leibe-Harkort, Saliha Scheinhardt ve Tahsin Saraç'la mektuplaşmalarını (2017) yayıma hazırladı. Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Mürebbiye*, *Kuyrukluyıldız Altında Bir İzdivaç* ve *Gulyabani* romanlarını ve Tevfik Fikret'in *Şermin* adlı şiir kitabını eski harflerden aktarıp sadeleştirdi. Halen Nesin Yayınevi'nin genel koordinatörlüğünü yürütmektedir.

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 49

Uzun Hikâye

karabibik

NABİZADE NÂZIM

Günümüz Türkçesine Uyarlayan: Salih Bora

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

Sunuş

Nabizade Nâzım, adının bugün bile bilinmesini büyük oranda *Karabibik*'e borçlu. Bunun temelde iki nedeni var; biri *Karabibik*'in edebiyatımızda realist-natüralist anlayışla yazılmış ilk hikâye oluşu, diğeri ise taşrada, köyde geçen ilk eser olması. Bu özellikleriyle edebiyat tarihimizde bir kilometre taşı kabul edilen *Karabibik*'in alanında ilk olan her eser gibi, tartışmalı yanları, eksikleri olduğu söylenebilir. Ancak bardağın boş tarafına odaklanmak, *Karabibik*'in ve dolayısıyla Nabizade Nâzım'ın gerçek değerini ve başarısını gözden kaçırmamıza neden olur.

19. yüzyıl sonlarında, Osmanlı aydınları arasında "hayal-hakikat" adı altında romantizm-realizm anlayışları tartışılmaktaydı. Nabizade Nâzım da bu aydınlar arasındaydı. Tam da bu noktada Nabizade'nin kişisel tarihinin, çoğu kentsoylu ailelerden gelen bu aydın topluluğundan ayrıştığını belirtmek gerekir. Küçük yaşta yetim kalan Nabizade Nâzım'ın kimi gün sokaklarda, mezarlıklarda yattığını hakkında yazılanlardan öğreniyoruz. Askeri okula başlaması onun için bir dönüm noktası olur. Okuyup öğrenmeye, yabancı dillere ve bilime duyduğu merak onu önce iyi bir öğrenci ve daha sonra iyi bir öğretmen yapar. Matematik, fizik ve kimya üzerine ders kitapları yazan, eğitimlerine titizlikle eğildiği çocuklar için okuma parçaları hazırlayan bir öğretmen... Dilbilim ve eleştiri alanında çeşitli dergilere yazılar yazan bir asker...

Ordu emriyle Kaş'a gittiğinde, görevi yalnızca bölgenin topoğrafyasını çıkarmaktır aslında. Ama o, bu bölgedeki görevi sırasında *Karabibik*'i de kurgular ve böylelikle sosyo-kültürel bir topoğrafya da çıkarır.

Karabibik için kaleme aldığı önsözde, o tarihlerde edebiyat dünyamızda neyin tartışılmakta olduğunu ve kendisinin bu tartışmaya hangi taraftan, hangi gerekçelerle girdiğini açıkça anlatır. *Karabibik*, Nabizade Nâzım'ın savunduğu fikirlerin bir uygulaması, somut bir eserle ortaya konulmasıdır. Romanına mekân olarak bir Anadolu köyünü seçmekle, hem köy hayatına yabancı olan okuru bilgilendirmeyi, hem de yöreye özgü dil özelliklerini kayda geçirmeyi amaçlamaktadır.

Karabibik'te dönemine göre oldukça yalın bir dil kullanımı dikkat çeker. Günlük hayatları ayrıntılı olarak tasvir edilmiş roman kahramanlarını gerçekçi bir biçimde yansıtabilmek için kullandıkları dili aynen aktarmaya çalışmıştır. Nabizade, yöreye özgü kelimeleri ve ağız özelliklerini açıklamak için kitabına küçük bir sözlük de eklemiştir. Eseri günümüz Türkçesine aktarırken, bu sözlükte yer almayan ama yöreye özgü kimi kelimeleri de koruyarak dipnotlarda açıklamayı uygun gördük. Kitapta adı geçen yerleri gösteren bir de harita hazırladık.

Daha otuz yıl bile yaşamadan ölen çok yönlü bir Osmanlı aydını olan Nabizade Nâzım'ın, bu kısa hikâyedeki büyük çabasının hak ettiği değeri bulması umuduyla...

Salih Bora

Okurlarıma

Henüz gerçekçi bir roman okumadıysanız işte size bir tane ben takdim edeyim.

Émile Zola gibi, Alphonse Daudet gibi realistlerin, yani gerçekçilerin romanlarını hep ahlaksızlıkla dolu zannedenler şu *Karabibik*'i okudukları zaman bu zanlarını düzelteceklerdir sanırım.

Bu gibi romancıların maksatları insani olayları yalnız insani açıdan incelemek ve hikâye etmektir. Bunlar, bir insanın nasıl his ve hareket etmesi mümkünse ona o his ve hareketleri yükleyip işi doğal sınırlarından çıkarmak, yani taşıyamayacağı nitelikleri insana yüklemek istemezler.

Olaylara renkli gözlükle bakmazlar, kendi asıl gözleriyle bakarlar. Bu açıdan varacakları yargıların yalnız kişisel, yani kendilerine özgü olacağı ne kadar doğalsa, alışılmışın, doğanın dışında olmayacağından, akla yatkın bulunması ve kabul görmesi de o kadar doğaldır.

Bilemem benim şu *Karabibik*'im de ne dereceye kadar gerçekçi, yani akla uygun bir roman olabildi. Buna siz karar vereceksiniz. Fakat zannederim ki onu şu haliyle beraber ruhsuz bulmayacaksınız. Romanımın zeminini Anadolu köylerimizden seçmekte bir niyetim vardır ki bu da köylülük, çiftçilik âlemlerinin yabancısı iseniz size o âlemler hakkında bir fikir vermiş olmaktır. Olayların geçtiği yerlerde bölge halkının geçim şekli ve uğraşıları hakkında yeteri kadar bilgi bulacaksınız, lisanlarını da tanıyacaksınız.

Olaylara kendi duygu ve düşüncelerini hiçbir şekilde katmamak gerçekçi romancının temel görevlerinden olduğu için hikâye hep o şekilde yürütülmüştür. Bulacağınız yargılar ve fikirler hep olay kişilerinin kendi mallarıdır; benimle hiçbir bağları yoktur. Olay kişilerini kendi fikirlerince, kendi lisanlarınca söyletmek gerçekçiliğin kurallarından olduğu için ben de konuşmaları o doğallıkta yazıp kayıt altına aldım. Bu suretle lisanımıza, edebiyatımıza küçük bir hizmette bulundum sanırım. Bazı kelimeler için küçük bir sözlük ekledim.

Benim fikrimce her tarafta halkımızın lisanı incelenip derlenmelidir. Böylelikle lisanımızın gelişmesi mümkün olur.

Nabizade Nâzım

1

Karabibik bugün erken kalkmıştı. Tarlasına harım çevirmek için dün Matırlı tepelerinden kestiği pırnal fidanı dalları harman yerinde koca bir yığın halinde durmaktaydı. Sağ elinde ağzı çentikli bir tahra[1] ile geçen seneden beri nadaslı duran tarla içinde ağır ağır adımlarla bu yığına doğru yürümekteydi. Ayağındaki iri, kalın pençeli, sökük yemenileri büyük bir zahmetle sürüklemekte, lime lime, rengi cinsi belirsiz, muhtelif renkte yamalı dizliğinin deliklerinden iç donunun toprak rengine çalan rengi görünmekteydi. Terhis edilmiş eski bir askerin kim bilir kaç sene evvel hediyesi olmak üzere sahip olduğu ceketi, tutar giyilir yeri kalmadığı halde ve bedenini sarmaktan âciz kalmakla beraber, yine sırtında bulunmaktaydı. Bu ceketin altında kirli gömleğinin göğsü, yakası büsbütün açık kalarak kayış gibi sert ve siyah olan vücudunun göğüs ve bağır kısımlarını hep açıkta bırakmaktaydı. Çenesinde beyazlı siyahlı olmak üzere kendini gösteren tek tük kıllar dik ve seyrek bıyıklarında toplanarak yuvarlak, gayet esmer, ufarak gözlü olan çehresinin heybetini artırmakta ve bu garip görünüşü insanda tuhaf bir korku uyandırmaktaydı.

Tarlayı otlar bürümüştü. Karabibik burayı babası Koca Osman'ın mirası olarak ele geçirmişti. Tarla o zaman on iki dönümken dört dönümünü Kara Durmuş'a satıp parayı

---

1 Bir tür eğri budama bıçağı.

askerlik bedeli olarak vermişti. Şimdiki halde sekiz dönümden ibaret kalan bu toprak parçasına bile tarla komşusu olan Yosturoğlu göz dikmekte ve bu sebeple aralarında ara sıra münakaşa yaşanmaktaydı. Otuz iki dönüm tarlası olanların da el ayası kadar toprağa göz dikmesi münasebetsiz değil mi ya? Kendisi şu kadarcık tarla sayesinde ancak akşamları bir kaşık sıcak çorba içecek kadar mal kaldırabiliyor; elinden bu da çıksın da açlıktan mı ölsün? Zaten Yosturoğlu'nun babası da bu toprak hırsından ölmemiş miydi? O vaktin behrinde de babası himdi kendisi gibi ötekinin berikinin damına, tarlasına göz koya göz koya herkesin canını yakmıştı.

Karabibik yaprakları budanmış fidanlardan bir kucak alarak tarlasının Yosturoğlu tarafındaki anına doğru yürüdü, hâlâ tahrayı sağ elinde tutmaktaydı.

Güneş doğu ufkunu oluşturan tarafta, sanki denizden çıkıyormuş gibi Akdeniz'in donuk, durgun yüzeyinden doğru yükselmekteydi. Temre ovası gecenin ayazı içinde uyuşmuş, çilenmiş kalmışken güneşin henüz eğik ve zayıf olarak yayılan ışınlarının tesiriyle ısınmaya başlamıştı. Arkada Mira sıradağlarının sekiz yüz metre rakımı bile aşan sivri, çıplak tepeleri karla örtülmüş bulunmaktaydı. Mevsim şubat başları olup Karabibik'ten evvel davranmış olanların tarlalarında yarım karış kadar yemyeşil ekinler baş kaldırmıştı. Karabibik her sene şimdiye kadar tarlasını sürmüş, harımını kaldırmış da bir karış da ekin almış bulunurdu. Fakat bu sene kör olasıca hastalıktan göz açabilmiş miydi ya... Sol böğrüne doğru bir tarafına kim bilir nasıl bir kurt musallat olmuştu da Eynihal'deki hekim kendisine üç ay, tam üç ay damdan dışarı çıkmaya izin vermemişti. Üç ay bu! Dört duvar içinde tam üç ay oturduğun var mı senin? Hem de acı mucu, tuhaf tuhaf ilaçlar da yutmalı. Hekim ha! Seni üç ay dört taş arasında hapsetmekten başka elinden ne gelir! İşte o kurt hâlâ hu tarafında, mah huracıkta durup oturur!

Karabibik fidan dallarından bir tanesini sol eline aldı, ortasından avuçladı, sol kolunu uzatıp dalı dik bir vaziyette

tuttu. Bir kere şöyle yukarıdan aşağıya baktıktan sonra sağ elinde tutmakta olduğu çentikli kör tahrayla dalın aşağıya gelen kalın tarafını sivriltti. Tepesinin de fazla kısmını uçurdu. Tuttu dalın sivri tarafını tarlanın anı üzerinde dün açmış olduğu deliklerden birisine sokarak ayağıyla bastı, dalın budağına tahranın tersiyle de hızlıca vurdu. İkinci dalı da bu suretle yontup düzelttikten sonra bir adım kadar ötede olan deliğe yerleştirdi. Harımın direklerini meydana getirecek olan bu parmaklığı uzatıp gitmeye başladı.

Bu sırada çiftçiler birer ikişer tarlalarına gelmekteydi. İki tarla ötede Çetecioğlu Mustafa bu sene mahsulünü kaldırdığı tarlayı nadas etmekle meşguldü. Çiftini koşmuş, öküzlerin gayet ağır olan yürüyüşlerini süratlendirmek, hayvanları doğru yürütmek için kaba, çatallı sesiyle arada sırada garip garip emirler vermekteydi. Daha öte tarafta Boduroğlu Ahmet, harımının dün kim bilir hangi yezit tarafından bozulan tarafını yapraklı dallarla örtmekteydi. Sol tarafta Hatip'in yemyeşil duran tarlasına Kara Ömer'in eşeği girmiş, nazik yapracıkları yolmaktaydı. Kara Ömer ise beri tarafta Koca İmam'ın tarlasını nadas eden Deli Ali'yle lakırdıya dalmıştı.

Hatip'in ekin ortağı olan Karakâhyaoğlu Ali Çavuş, öteden seğirterek elindeki kalın boynuz dalıyla eşeğe bir âlâ sopa atmaya, eşek de bu dayağın tesirinden can acısıyla tarla içinde koşmaya başladı. Ali Çavuş'un hiddeti daha da arttı. Küfrün bini bir paraya... Kabahat eşekte değil, sahibi olan eşekte! Herkesin bir sene üstüne alın teri döktüğü ekinleri bir saat içinde eşeğine yedirmek isteyen adam tembel tembel gezmemeli, rast geldiği ağaca masal söylememeli oğlum.

Kara Ömer atıldı. Eşeğini öldürmek mi istiyor? Ekinini çok seven adam tarlasına harım etmeli. Hayvan bu! Aklı mı var? Ali Çavuş hâlâ bağırıyordu:

— Seni gidi kâfir hayvan! Mah! Hoyrat olana hoyratlık!

Kara Ömer koşup Ali Çavuş'un karşısına dikildi. İki adam soluk soluğa bir müddet birbirinin yüzüne baktılar. Kara Ömer bir müddet sonra dedi ki:

— Tarlana ni şegil harım itmiyon?

Ali Çavuş Kara Ömer'in yüzüne doğru bağırarak dedi ki:

— Ni hal edelim? Mah! Alan hu yakada durup oturur.

Kara Ömer alaya alarak:

— Ni hal edelim? Alan hu yakada durup oturur. Hele hunun kubatlığına bak.

Deli Ali aralarına girdi. Kara Ömer burnundan soluyarak eşeğine doğru gitti. Eşek bu sefer Yosturoğlu'nun ekinlerine dalmıştı.

Karabibik tarlasının bir anını bitirmişti. Diktiği harım direklerinin aralarına aşağıdan yukarıya doğru yapraklı zeytin, pırnal dallarından, dikenlerden, filanlardan örgü yapmaktaydı. Hele bak! Eşeklerini, hayvanlarını salarlar da ümmet-i Muhammed'in ekinlerini çiğnetiverirler. Na böyle üç gün harım itmeye uğraşmalı. Bu hayvanları hergele etseler yavuz değil mi? Mah! Aygır gibi kızanı da alanda durup oturur. Hey rabbim hey!

Karabibik yorulmuştu. Koynundan tütün kesesini çıkardı, dolma gibi bir cıgara sardı; fakat ateşi yoktu. Deli Ali'ye bağırarak dedi ki:

— Ehey, Deli Ali! İspirto vaa mı?

Deli Ali başını kaldırarak dedi ki:

— Ko!

— Mustaa'ya ünle görelim.

Deli Ali, Çetecioğlu Mustafa'ya ateş diye ünledi. Mustafa sabanı toprağa derince gömerek üvendireyi[1] boyunduruk[2] tahtasına dayadı. Taze sürülmüş toprak içinde hayli zahmetle yürüyerek geldi. Üç çiftçi birleştiler, birer cıgara tutuşturdular. Tarla kuşları Mustafa'nın sabanı altından henüz kurtulmuş olan kaba çığır[3] üzerine kümeyle konarak

---

1 Çifte koşulan öküzleri yürütmek için kullanılan, ucuna nodul çakılmış uzun değnek, gönder.

2 Araba çeken veya çift süren öküz ve mandaların boyunlarına geçirilen ağaç.

3 İz.

buldukları tohumlara gaga çalmaktaydılar. Güneş epeyce yükselmiş, hava ısınmıştı. Fakat Köyiçi tarafındaki boğazdan doğru Temre vadisini serin bir rüzgâr dövmekteydi.

Deli Ali demekteydi ki:

— Yay geliyo... Gündönümünden geri yaylaya çıkarız ha?

Karabibik sol böğrünü tutup yüzünü ekşiterek dedi ki:

— Hay kâfir! Mah, hu yakada oturup yatır.

Mustafa ile Deli Ali merhamet alametleri gösterdi. Mustafa dedi ki:

— Saban geçmeden harım idiyon.

Karabibik içini çektikten sonra:

— Koca İmam öküzlerini irte gün virecek. Bugün viimedi kim...

Deli Ali aklına bir şey gelmiş gibi atılarak dedi ki:

— Dur be! Koca İmam kayınçasını everiyomuş.

Diğer ikisi birden hayretle:

— Sarı Simayil'i ha?

Deli Ali bunların henüz haberdar olmadıkları bu havadisi vermiş olmasından böbürlenmeye başladı. Kendisine her olan biteni bilen adam tavrı vererek dedi ki:

— Köşkarlı Yusuf Aanın beslengisini alıyo.

Karabibik bu havadisten hiç hoşlanmadı. Çünkü onun başka bir hesabı vardı: "Sarı Simayil"e kızı Huri'yi vermek arzusundaydı. Bu evlilik sayesinde Koca İmam'ın öküzlerini bedava kullanabileceğini hesap etmekteydi. Sarı İsmail elden çıktıktan sonra bu öküzler de başkasının malı olacak; başkasının olmasa da yine her zamanki gibi parayla kullanmak lazım gelecek.

Deli Ali havadisi vermeye devam etmekteydi. Sarı Simayil Yusuf Ağa'nın beslengisine öteden beri göz komuş. Yaylada, kuyu başlarında, otlakta gizli gizli konuşurlarmış. Hani şu âşıkdaşlık yok mu? Hatta bir gün kendisi, Deli Ali, Köşkarlar'da Kızıl Hüseyin'in damına girerken, mah şurada, Uzun Mehmed'in tarlası köşesini döneceği sırada boynuzun dibinde onları, beslengiyle Sarı Simayil'i konu-

şurlarken görmüştü. Hey kuzum hey, buna gençlik derler! Kendisi de gençliğinde zavallı Zeynep'i böyle tarla köşelerinde, harım kenarlarında, ağaç altlarında kollamaktaydı. O vaktin behrinde böyle harımsız tarlalara eşek salmazlardı. Mah, işte bak! Sakalı ağardı fakat gönlü kocamadı, hâlâ köyün taze kızları suya, çamaşıra giderlerken imrenmektedir.

Çetecioğlu gülmekteydi. Fakat Karabibik Koca İmam'ın öküzlerini düşünmekteydi. Güneş yükselmiş, ova ısınmıştı. Henüz taze kabartılmış topraklardan keskin bir toprak kokusu gelmekte, ekinlerin üzerinden hafif hafif dumanlar çıkmaktaydı. Solda Temre köyünün çatıları, satranç haneleri gibi birbirine bitişmiş harımlardan oluşan tarlaların gerisinde hoş bir tablonun sınırlarını meydana getirmekteydi. Ön tarafta Kum köyünün kum yığınları arkasından doğru açık mavi renkli bir deniz yüzeyi görünmekte ve bu yüzeyin ortasında gayet enli parlak bir yol göz alıcı güzelliğiyle uzanmaktaydı. Sağda dalyanın durgun, beyaz yüzeyi harımlar ve ağaçlar arasından parça parça görünmekte, arkada Mira dağlarının yüksek tepeleri üzerine kara kara bulutlar yığılmaktaydı.

Boduroğlu Ahmet, Kara Ömer'e bağırarak diyordu ki:

— Heey Kara Ömer! Baka sıpana. Harımı kaldıra mı? Heet!

Kum tepeleri üzerinde çatlak, kaba bir ses avaz avaz bağırmaktaydı: "Birinti vaamış. Koca öküzler! Camısların südü kesildi mi? Mah, işte onlar, mah hu yakaya seğirtip oturur. Pırtıyı develere ni hal urdular? Hu kada kızana bir çift bırakılı mı?"

Mustafa, Deli Ali'ye dedi ki:

— Gene Deli Yusuf ünleyip oturur.

Karabibik kendi kendine sormuş olduğu bir suale cevap vererek dedi ki:

— Ee, gayrı ni hal edelim, kader değilmiş.

Herkes işinin başına gitti. Karabibik harımını tamamlamakla uğraşmaktaydı. Fakat şu öküz hesabı bir türlü zih-

ninden çıkmıyordu. Koca İmam'ın gündeliği yarım mut[1] zahireye kiraladığı öküzler gibi bir çift öküze kendisinin de sahip olması halindeki saadetini düşünmekteydi. Ah bir çift, bir çift! Bu hayvanları ne kadar sevecekti. Yazın yaylaya çıkarken eskisi gibi "malsız" olarak gitmeyecek, bir çift güzel öküzü önüne katarak köy halkının arasında sevincinden şarkı ünleye ünleye yürüyecekti. Bu saadetin hülyasına dalmış olduğu için işine makine gibi, habersizce devam etmekteydi. Fakat hayallerinin ufku üzerinde bir karaltı peyda oldu: Para! Bunun için yirmi mecid[2] olsun lazımdı. Ah bu yirmi mecidi nerden bulmalı! Tüccar Anderya'ya koşmalı. Fakat Anderya'ya olan borç da çoğaldı. Daha geçen gün herif bir salkım çetele gösterdi. Çetele artıyor. Lakin çare yok, bu isteği de yerine getirmeli. Günde yarım mut bu!

Deli Yusuf hâlâ çatlak, kaba sesiyle bağırmaktaydı:

— Ulaan Hasan! Halangile gitti buban. Halangile gitti buban. Ulan kıvrak varıvi... Deheey!

Karabibik elinde bulunan yapraklı zeytin dalını harım direklerinin arasına içerden dışardan iliştirmekteydi. Tarlanın Yosturoğlu tarafındaki an harımı yerden iki karış kadar yükselmişti. Çetecioğlu Mustafa ikinci dönümüne başlamıştı. Sol eliyle sabanın koluna dayanmakta, sağ elindeki üvendireyle arada sırada tembelliğe başlayan hayvanları dürtüştürmekteydi. "Di heey!", "Hele bah, hele bah", "Hööt kâfir", "Hadi oğlum" gibi teşvik ve azarlama nidalarıyla toprakta derin, enli çığır açmaktaydı. Sabanın her bıraktığı yolluk üzerine kümeyle tarla kuşu konarak buldukları tohumu yemekteydi.

Boduroğlu Ahmet, Kara Ömer'in eşeğini kovaladıktan sonra gelmiş, harımının bozuk yerlerini düzeltip sağlamlaştırmaya çalışmaktaydı. Karakâhyaoğlu ise bin bir küfrü bir ipliğe dizerek damına doğru dönüp gitmekteydi.

---

1 Yaklaşık iki avuç dolusu tahılı içine alan ölçek.
2 Sultan Abdülmecid'in bastırdığı "Mecidiye" denen gümüş sikkelerin halk arasındaki adı.

Karabibik bir çift satın almayı zihnine koymuş, kararını vermiş gitmişti. Fakat şimdi mesele öyle bir çift bulmaktı. Karabucak köylü Durali, üç öküzden fazla olanını satmak istiyordu. Fakat bu da pek zayıftı. Bir deri bir kemik, hem de on iki mecid istiyordu.

Kadıkum köylü Sarı Ali kızı Ayşe'nin de satılık bir hayvanı vardı ama bu da hastaydı. Temreli Andonoğlu'nun öküzleriyse pek yavuz ama pek tuzlu; çiftine otuz bir mecid istiyordu. Ni hal itmeli?

Karabibik bu meseleyi zihninde evirip çevirmekte ve fakat hiçbir çıkar yol bulamamaktaydı. Bir taraftan da Anderya'daki çetelelerin yekûnunu toplamaya çalışıyordu. Bilemem bundan kaç gün evvel yarım okka yağ için Anderya'nın mağazasına gittiği zaman bilmem ne kadar çentik saymıştı. Kırk mı, elli mi bilemiyor gayrı kim. Aah, hocalar gibi yazıp okuma bilmemek ne kadar fena! Mah, işte ne kadar borç vardır insan bilmez ki! Keşke kızanken mektebe gitseydi! O vaktin behrinde köyde hoca var mıydı ya!

Bu sefer bir pırnal dalını örgü çubuklarına iliştirmekteydi. Çetecioğlu Mustafa boğuk, çirkin sesiyle acayip ve garip nağmeler çıkara çıkara bir şarkı söylemekteydi ki ne olduğu belli olamadığı halde nakaratı örs üzerine son düşen ağır bir çekiç sesi gibi etrafı çınlatmaktaydı: Bas gidelim!

Deli Yusuf hâlâ olduğu yerde kaba sesiyle bağırmaktaydı. Güya kalabalık bir topluluğa nutuk söylüyormuş gibi elleriyle havada yörüngeler çizmekte, sağa sola dönerek güya sözlerini her tarafa işittirmek istemekteydi. Sürekli bir kahkahadan sonra dedi ki:

— Heey köylüler! Hep öleceğiz. Davarı it gözleyidurur. Şüüüt!

Deli Yusuf'un nutku her zaman böyle bir "şüüüt!" ile son bulurdu. Zavallı Deli, bulunduğu tepeden ağır ağır inerek gözden kayboldu. Şüphesiz deniz kenarına doğru gitmiştir. Yaa, denizde açıklardan geçip giden gemiler nutkunu dinlemek şerefinden mahrum mu kalsınlar?

2

Akşamüstü Karabibik damının kapısından girdiği zaman kızı Huri tembel tembel uzanıp yatmaktaydı. Huri'nin yaşı otuzu geçmiş olduğu halde henüz kendisine bir koca çıkmamıştı. Gayet esmer, gözleri patlak ve çipil, sağ bacağı topal, dudakları küçük, vücudu enine dolgun, ayakları hem iri hem nasırlı, elleri küçük ve nazik, saçları kara ve dizlerine kadar uzundu. Ahlak bakımından ise bazı iyi yanlarıyla beraber birçok da kusuru vardı. Mesela gayet tembel olduğu halde gayet merhametliydi. Kibri epeyce fazla, cahil, odun gibi kaba ve fakat çocuklara karşı sevgisi çoktu. Bu haliyle dikkatli bir anne olmak için yeterli ve uygundu.

Karabibik'in ilk ve son evladı Huri'den ibaret kaldı. Huri'nin anası doğumun ardından bir tifo nöbetiyle gürleyip gitmişti. Çocuk o zaman pek cılız ve hastalıklı bir haldeydi. Komşu Halil Hoca'nın karısı Gülsüm Hatun, Huri'ye süt vermişti. Şimdi Gülsüm Hatun bunak kocakarının birisidir fakat Huri'yi kendi biricik öz kızı gibi sever. Sütbabası Halil Hoca'nın elli dönüm bir tarlası, bir çift öküzü, bir çift camısı, bir sıpası, birisi yaylada, birisi burada iki kâgir damı ve rivayete göre elbisesinin kim bilir neresinde saklı birkaç bin kuruşu vardır. Fakat hiç evladı yoktur. Huri'yi kendisine bir evlat, bir mirasçı olmak üzere sevmektedir. Kim bilir belki ölmezden evvel bu malların birazını Huri'nin üstüne çevirtir. Hatta geçenlerde Huri, Gülsüm'ün ağzından bu ümidi okşar birkaç söz de işitmiştir. Aah, gerçek olsa, gerçek olsa...

Huri babasının içeri girdiğini gördüğü zaman toplanmadı bile. Hâlâ miskin miskin uzanıp yatmaktaydı.

Karabibik'in girdiği yer, kerpiç şeklinde çamur parçalarından oluşan dört duvar arasında sıkışmış, sekiz arşın[1] boyu, beş arşın eni ve üç arşın yüksekliği olan bir mekânın, üstü ham haldeki çam gövdeleriyle kurulmuş tavan üzerine bir karış kalınlığında yağlı toprak çekilmekten ibaret

1 Eskiden kullanılan, 68 cm civarında uzunluk ölçüsü.

bir çatıyla örtülmüş, ahır gibi bir odasıydı. Pencere namına hiçbir deliği olmayıp, hava ve aydınlığı sadece duvarın birinde ocak diye açılmış olan geniş, isli, kurumlu, büyük bir delikten almaktaydı.

Bu ocağın güya bacası olan dört kerpicin yüksekliği çıkan dumanı çekemediğinden ve hele lodoslu havalarda şu karanlık, rutubetli, dar ahırın içi ocakta yanan pırnal ve çam dallarının yoğun, pis kokulu dumanıyla boğulur kalırdı. Bu duman tavanın kütüklerini simsiyah etmiş, duvarın topraklı yüzeylerini kalın bir kurum tabakasıyla kaplamıştı.

Odanın zemini adi kuru toprak olup, şurasına burasına Karabibik'in kim bilir kaçıncı karın akrabasından beri miras kalagelen eski püskü, renksiz bir iki kilim parçası atılmış, bir köşeye bir iki kırık, murdar, toprak çukal,[1] bir iki tahta kaşık, bir iki kırık tabak, diğer bir köşeye içi yayla unuyla dolu bir kavanoz, darı unuyla dolu bir yayık, bir yufka sacı, bir sacayak, yağ, pirinç gibi bazı erzak kapları filan yığılmıştı. Ocağın karşısındaki duvar tarafında da iki ot yatak, iki yün yastık, iki yorgandan ibaret bir yığın üzerine Huri'nin iki kattan ibaret olan elbisesi darmadağınık bir surette atılmıştı.

Karabibik içeri girer girmez homurdanmaya başladı: "Teneşire dek böyle tembel tembel yatıp durmalı ya... Hım! Yufkanın üçünü dördünü löp löp yutup durur da koca bubasına bir el yordamı bilem etmez. Daha ni vaktecek bu tembel kızı besleyip oturmalı?"

Karabibik hiddetle kıza doğru gitti, ayaklarıyla dizlerini kakıştırarak dedi ki:

— Iıy! Derlen görem. Mah, işte gun batıp oturur. Aş vaa mı bilmem gayrı.

Huri, şu can sıkıcı adama hiddetli bakışlar atarak dedi ki:

— Ni hal edelim?

Karabibik burnundan soluyarak zahire köşesine doğru gitti. Ocak bomboş durmaktaydı. Karabibik buna kızdı: Yavuz yavuz! Ocağa bir tutam odun bilem tıgışdımamış. Nasıl

---

1 Sırlanmış toprak çömlek, tencere.

aş etmeli himdi? Köşede akşamki yufkanın esmer, taneli hamuru bir çamçak[1] içinde durmaktaydı.

Karabibik hiddetle dışarı çıktı. Dama yakın bir yerde bulunan pırnal dalları yığınından bir kucak aldı getirdi. Evvela bunların irice ve kalıncalarından iki tanesini baş başa gelmek üzere ocağa doğru eğerek dayadı. Aralarını da daha ince dallarla doldurdu. Koca bir çırayı bir kibritle tutuşturup bu çatı içine soktu. Kuru dallar birer birer tutuşmaya başladı. Evvela hafif hafif çıkmakta olan mavi bir duman gittikçe çoğaldı. Ocak bu dumanı bir türlü çekmiyordu. Bacadan dışarı çıkmaya fırsat bulamayan duman cereyanları hızla geri dönerek damın içinde birtakım helezonlar meydana getirmekteydi. Köylüler bu hale pek alışkındırlar, gözleri bile yaşarmaz.

Huri bön bön bakmakta ve genç pırnal dalları ateş içinde çatır patır yanmaktaydı.

Karabibik şöyle bir tarafta duran ağaç testiyi yokladı ki içinde bir damla bile su yok. Hiddeti topuğunu aşmaktaydı. Bir ağaç kütüğünden tek kulplu ve emzikli olmak üzere adi toprak testiler şeklinde yapılıp dip tarafından içi oyularak sonradan bu dibi bir ağaç tıkaçla iyice kapatılmış olan bu testiyi omuzlayıp dışarı çıktı.

Huri, açlığın tesirine mağlup olanlara has bir ihtiyaç güdüsüyle yerinden kalktı, közlenmeye başlayan parçaları bir pırnal dalıyla bir tarafa çekip yaydıktan sonra üzerine sacayağı koydu. Bunun üzerine de tozlu yufka sacını yerleştirdi. Sac ısınıp kızmaktayken kendisi de küçük bir yufka tahtası üzerinde küçük bir el oklavasıyla yufka açmaya başladı. Bu sırada da Karabibik dolu testiyle geldi. Huri taze suyla hamuru ıslata ıslata açmaktaydı.

Fakat o kadar acemice hamur açıyordu ki açtığı yufkanın yenilip yenilemeyeceği şüpheliydi. Bir iki tane yuvarlak, büyücek yufka açmıştı. Bunlardan bir tanesini kızgın sacın

---

1 Ağaçtan oyularak yapılmış kulplu, yayvan bir tas biçimindeki su kabı, çapçak.

üzerine yaydı. Bir taraftan da açmaya devam etti. Sacdan ekşi ekşi, hafif bir koku gelmekteydi. Bu koku biraz sonra yanık kokusuna dönüştü. O zaman Huri yufkayı alt üst etti ki, evvelce saca gelen taraftaki özler kabarmış, yanmış ve bazı yerleri delinmişti. Yufkanın öbür yüzü de bu şekilde piştikten sonra diğer bir yufkayı serdi. Arkasından bir daha, bir daha, sekiz tane yufkayı pişirdikten sonra sacı kaldırdı. Yerine bir çukal koydu. Bu çukalla bir pilav pişirdi. İşte akşam yemeği de hazırlanmış oldu.

Güneş batmış, damın içini karanlık ve duman basmıştı. Ocağın cansız parıltısı karşısında o yemeği büyük bir iştahla yediler. Hele Huri, tembel olduğu kadar oburdu. Üç tane yufkayı peşkir gibi katmer katmer bükerek üst üste önüne yığmış, pilav çukalını da kendisine doğru fazlasıyla çekmişti. El kadar bir yufka parçasını avurduna tıkadıktan sonra iki kaşıklık kadar pilavı da birlikte yutmaya çalışıyordu.

Karabibik hem yiyor, hem de öküzlerini düşünüyordu. Huri ise pilav yenilip bittikten sonra yarın çukalı nasıl temizleyeceğini düşünmekteydi.

Dışarıda çoban köpeklerinin sesleri ayyuka çıkmaktaydı. Karabibik Huri'ye hitap ediyormuş gibi homurdanarak:

— Bu gez vimediği hal?

Huri, alık alık Karabibik'in yüzüne baktı. Karabibik, sohbetine devam ederek:

— Bu gez Huri'yi goşarım...

Huri hâlâ iştahlı iştahlı yemekteydi. Karabibik bu sırada birdenbire kızına dedi ki:

— Heet, Huri! Hayvan peydahlayacağız. Hım? Yavuz mu?

Huri alıklaştı. Bu fikrin babasının kafasına hangi rüzgârla estiğine hayret etmekteydi. Ellerinde avuçlarında mangır[1] bile olmadığı halde? Bu şaşkınlıkla dedi ki:

— Ni şegil?

Karabibik omuzlarını silkeledi:

---

1 Bakırdan yapılmış, iki buçuk para değerinde sikke.

— Adam! Bu sefer de borç etmeli. Gayrı bundan geri borç edilmez. Hayvanlar insanı besler gider. Borçlardan da kurtulunur. Allah kerim...

Huri bu fikre pek katılamıyordu. Fakat bir erkekten iyi düşünecek değil ya... Belki babası daha akıllıdır.

İşte karar verildi. Yarın erkenden Karabibik Eynihal'e gidecek. Anderya lazım olan parayı vermeye yanaşmazsa, Huri müracaat edecek. Nasıl olursa olsun, yalvara yakara o parayı ele geçirecekler.

Pilavın son kaşığı da Huri'nin midesine indi. Sıcak yufka ile lapa halinde olan pilav Huri'nin midesinde ağır bir yük gibi durmaktaydı.

Yemek bittiği halde, ikisi de hayalleri içine dalarak on dakika kadar yağlı, kırıntılı yemek tahtası etrafında oturup kaldı.

Karabibik, kimin öküzlerini almanın daha kârlı olduğunu düşünmekteydi. Andonoğlu'nun öküzlerine çıkışamıyordu. Durali'nin öküzü ise hem bir taneydi hem gayet zayıf. Sarı Ali kızının hayvanı da hasta. Başka tarafta satılık hiçbir hayvan bilmiyordu. Andonoğlu'nun hayvanları bir türlü zihninden çıkmıyordu fakat fiyatını da gözüne kestiremiyordu. Durali'ninki ile Ayşe'ninkini birleştirmekten başka çare yoktu. Fakat Andonoğlu'nunkinden de nasıl vazgeçmeli? Nice yavuz hayvanlar ya!

Gece ilerlemişti. Fakat diğerleri gibi bunlar da zamanı ölçmekten habersiz oldukları için saatin kaça geldiğini bilmiyorlardıysa da en nihayet dünya kararmış, yıldızlar çıkmıştı. Bu Beymelek köyünde hiçbir damdan çıt bile işitilmiyordu. Herkes derin bir uykuya varmıştı. Sade civardaki çoban köpekleri tek tük havlamaktaydı. Ocaktaki dallar keyifli keyifli yanmakta ve damın içerisini kırmızı, donuk bir ışıkla aydınlatmaktaydı. Duman biraz açılmıştı.

Huri sofrayı kaldırdı. Karabibik koynundan bir ufak çıkın çıkardı. İçinden on kadar taze kahve tanesi aldı. Bunları ufacık bir el tavasının içine koydu. Tavayı ateşe tutup silke silke kahve tanelerini kavurmaya başladı. Odanın içine hafif

bir kahve kokusu yayıldı. Taneler biraz kavrulunca bunları kaba, küçük bir el değirmeninde çekti. Bu iri taneli kahveyi bir teneke cezve içinde sade olarak pişirip kalın bir sigaranın dumanları arasında löpür löpür içti. Bu sırada Huri eski bir kilim üzerine eski, ince bir ot yatak ile tek bir yün yastık ve ince, kirli, yüzsüz bir alaca yorgandan ibaret olan yatağını sererek içine bile girmiş, uzanmıştı.

Karabibik kahvesini, sigarasını da içip bitirdikten sonra, o da yatağını eski bir kilim üzerine sererek yalnızca ceketini çıkarıp içine girdi.

Huri horuldamaktaydı: Pffff, pooff! Pffff, poofff! Khıhıhıhıhı, khaha!

Arkası üstü yatmış, yorganı yarı göğsüne kadar çekmiş, başı yastığın kenarına dayanmış, boynu kısalmıştı.

Karabibik gözlerini ocaktaki aleve dikerek öküzlerini düşünmeye başlamıştı. Kalın, vahşi bir köpek sesi kâh uzaklaşıp kâh yaklaşmaktaydı. Dışarıda epeyce kuvvetli bir mehtap bütün ovayı nura boğarak, denizde sakin, ışıktan bir ağaç meydana getirmekteydi. Beymelek köyünün birbirine onar dakika kadar mesafede bulunan üç kısmının birisinde bile sanki hayat belirtisi hissedilmemekteydi. Fakat Anderaki limanına doğru uzaklarda, sarp tepelerin yamaçlarında tek tük Yörük ateşleri parıldamaktaydı. Gökyüzünün başka yerlerinde el kadar bile buluttan eser olmadığı halde Mira dağlarının yüksek, sivri tepelerinde kara kara kar bulutları yığılmakta ve alçaklarda derin bir sükûnet hüküm sürdüğü halde o yükseklerde fırtına, kar, tipi hüküm sürmekteydi. Temre köyünün evleri, göğün açık siyah renkli parçası üzerine resmedilmiş gibi görünerek ortaya güzel bir mehtap tablosu çıkarmaktaydı. Ara sıra bazı yönlerden beş on çakal bir ağızdan bağırmakta ve bu hileli gürültüye civardaki köpekler tarafından uzun uzun karşılık verilmekteydi.

Saat biri geçmiş olduğu halde henüz Karabibik uyuyamamıştı. Ya Anderya borç vermezse?

Tam bu sırada denizde, bir mil kadar açıkta, Pirgos Kulesi hizasından doğru hareket eden parlak bir nokta belirdi. Ağır

ağır, sahile paralel olarak ilerleyen bu nokta İzmir ile Mersin arasındaki iskelelere çalışan bir vapurun feneriydi. Gecenin ve denizin sükûnetiyle mehtabın ışıltısı içinde saatte beş buçuk, altı mil kat ederek giden bu vapur Hilda adında küçük, kabak gibi, havuzda bile sallanır, kamaraları pis ve dar bir İngiliz vapuruydu ki, saat ikide Finike iskelesine varacaktı.

3

Ertesi gün Karabibik yatağından sıçrayıp kalktığı zaman güneş henüz doğmak üzereydi. Kalkar kalkmaz dolma gibi bir sigara tutuşturdu. Ocak sönmüş, koru bile geçmişti.

Huri hâlâ horul horul uyumaktaydı. Karabibik kızını ayağıyla sarsarak:

— Heett! Huri! Zıbla görem... Gun çıkıyo be... Di heyy! diye bağırdı.

Huri gözlerini yarı açarak bir şeyler homurdandı. Sağ yanından sol yanına dönerek babasına arkasını çevirdi. Karabibik'in şu tembel kızla uğraşacak vakti yoktu. Eski püskü ceketini arkasına taktığı gibi kapıdan fırladı.

Hava epeyce ayazdı. İkinci dördün evresine yaklaşmış olan ay, batı ufkuna doğru inmeye başlamıştı.

Karabibik dağ eteğiyle uzun bir çit arasında uzanan dolambaçlı, tozlu bir yol üzerinde hızlı hızlı yürümekteydi. "Burun Beymelek" köyünün ilk tarlasına vardığı zaman yolu bırakarak harımsız olan tarlalardan vurdu. Tarlalardaki izlerden birini tutturarak gitmekteydi. Deli Yusufgillerin boynuzunun dibinden geçtikten sonra Koca Dut'un altından geçti.

İki tarla sonra meraya vardı. Beş on adım sonra ise Temre çayının çakıllı, kuru yatağına ulaştı. Bazı kısımları altı yüz, yedi yüz metre kadar genişliğe ulaşan bu kuru yatak, bazı pek selli zamanlarda tamamen suyla dolar, çay adeta bir deniz halini alırdı. Fakat bu mevsimde su en fazla beş altı metreden ibaret bir genişlik ve yarım karış kadar derinlikle

akmaktaydı. Suya varınca Karabibik yemenilerini çıkardı. Cambur cumbur geçti gitti. Bu sefer yolu bitmez tükenmez tarlalar içinden geçmekteydi. Eğrile büküle gide gide bir harıma vardı. Takip ettiği iz, harımı bu noktada bir gedikten geçmekteydi. Geçti. Sol tarafında ağaç parmaklıklı bir tarla, sağ tarafında büyük bir mera bulunmaktaydı.

Birkaç harım dolaştıktan sonra Temre köyüne giren yolu buldu. Bu yolda birkaç yüz adım attıktan sonra eğri büğrü, taşlı bir sokakta yürümeye başladı. Bu sokak uzayıp gitmekte ve iki tarafında kerpiçten, hep aynı tarzda inşa edilmiş birer katlı evler, hâlâ gecenin uyuşukluğu içinde boy göstermekteydi.

Sokakta tek tük bazı erkenciler işlerinin başına gitmekteydi. Malaksuzoğlu Anderya'nın mağazası hemen şuracıktaydı. Sokağın sağ tarafında beyaz badanalı, tahta balkonlu, pencereleri camsız, çerçevesiz bir ev Anderya'nın meskeni ve altı da mağazasıydı.

Temre köyü, Hristiyan köyü olup halkı da çoğunlukla ticaretle meşguldür.

Evler hep kerpiçten veya toprak harcıyla moloz taşından olup hepsinin de iç ve dış düzenlemesi hemen hemen birbirinin aynıdır. Altları mağaza, üstleri ikişer oda... Bazen bu odaların ön tarafı bir dehlizden ibarettir. Pencereler hep çerçevesiz ve camsız olacak. Çünkü bu bölgenin havası yazın son derece sıcak ve kışın gayet ılımlıdır. Çatıları sıradan, oluklu kiremitlerle örtülüdür. Fakat yeniden yeniye bazı zenginler Marsilya kiremidi kullanmaya başlamışlardır. Her evin ayrıca küçük bir bahçesi olması âdettendir. Bu bahçelere herkes soğan, sarmısak gibi bazı sebzeler eker. Diğer sebzeler hep kilise bahçesinde yetiştirilir. Bu kilise Karabibik'in girdiği caddenin bitiminde bulunmaktadır.

Köylüler bu kilisenin ta Hazreti İsa zamanından kalma olduğunu iddia ederler. Fakat kulağı delik olan Sarı Simyonoğlu, bunun daha eski bir bina olduğunu iddia etmekteydi. Bu civarı gezmiş olan bir İngiliz lordunun, babasına verdiği bilgileri aktaran Sarı Simyonoğlu, bu kilisenin kadim Likya

hükümeti zamanından kalma bir Apollon tapınağı olduğunu rivayet etmekteydi. Güya şimdiki Temre köyü eski çağlarda Mira adıyla meşhur ve büyük bir şehir olup bu tapınak da bu şehrin tam ortasındaymış. Fakat sonradan, kim bilir bundan kaç bin sene evvel, Temre çayı Kaş tarafından şiddetli bir sel getirerek Mira şehrini kumla örtmüş ve böylece Apollon tapınağını da gözlerden gizlemiştir.

Hatta otuz sene evvel Papazoğlu Ligor ile Andonoğlu, Meis adasından göçüp gelerek bu civara yerleştikleri sırada söz konusu tapınağın kubbesini keşfetmiş ve zaman içinde toprağı kazarak tapınağı meydana çıkarmışlar. Sonradan da bazı yerlerini tamir edip kilise olarak kullanmışlar. Hâlâ bu binanın birçok kısmı yerin altında gömülü haldeymiş. Temre ovasında, yerin altında bunun gibi pek çok yapı kalıntısı görülmesi Sarı Simyonoğlu'na hak verdirmektedir.

Köy içindeki büyük, taştan yapılma tiyatronun kalıntıları da Simyonoğlu'nu doğrulamaktadır. Bu kilisenin, bütün kısımları yerin altında saklı duran, yontma kalker taşından yapılmış bir duvarın çevrelediği yetmiş beş dönümlük bahçesi, papazın çabalarıyla güzel bir sebze bahçesi haline getirildiğinden bütün Temre köylülerinin geçimi bu bahçeyle sağlanabilmektedir.

Karabibik tenha sokakta bir aşağı bir yukarı gezinmekteydi. Düşüncesi gayet dar olan kafasında öküzler yer etmişti. Ne olursa olsun bugün kendisine yirmi mecidin lüzumu var. Hele bir kere Anderya meydana çıksa...

Gezintiyle bir yarım saat kadar vakit geçirmişti. Fakat henüz Malaksuzoğlu'nun evinde ses seda işitilmiyordu.

Karabibik bir baş kiliseye doğru uzadı. Sola gelen sokağa saptı. Birkaç ev geçerek köy hekimi Linardi'nin kapısına kadar geldi. Kapı açıktı. Başını içeri soktu.

Henüz uyku sersemi bir kadın avluda sabah tuvaletini[1] yapmaktaydı. Tombul, orta boylu, ablak çehreli, sarı saçlı, güzelce olan bu kadın Linardi'nin karısı Eftalya idi. Karabibik'i görünce sırıtarak bağırdı:

---

1 Tuvalet: Yıkanma, giyinme, süslenme, taranma işi.

— Ne ister Karaböbrek?

Karabibik yılıştı. Ağzı kulaklarına değecek derecede sırıtarak dedi ki:

— Seni görmee geldim.

Eftalya şuh bir kahkaha koyuverdi. Linardi göründü. Karabibik'e aşinalık etti. Yine kurtlar orasını kemiriyor muydu? Acı mucı ilaçlardan almaya mı gelmişti? Hayır hayır, sabahleyin Anderya'yı görmeye gelmişti de, henüz pek erken olduğundan... Ha, ha, bir sabah *promenadı*. Karabibik bu *promenad* kelimesinde alıklaştı. Anderya, Antalya'ya gittiği zaman, hani şu tarlasını Sarı Simyon'dan kurtarmak için gitmişti ya, canım, mah huradaki tarlasını işte... O zaman Antalya'da, odel mi ne karabüberdir, bir yerde yatmıştı. Onun adı Dabaramana mıydı, Paramana mıydı, öf canım, böyle eciş bücüş şeyleri nasıl da hatırda tutmalı... Hekim bundan mı bahsediyordu, bilmem ki...

Eftalya tuvaletini bitirmiş, güzel gözlerini Karabibik'e dikmiş, onu dinliyordu. Linardi gülmekten kırılıyordu: "Canım, dabaramana filan değil. *Promenad*, *promenad*. Yani Karabibik'in anlayacağı; sabahleyin şöyle bir piyasa[1]..."

Karabibik hâlâ alık alık bakınmaktaydı. İşte bunlar hep aklının ermediği, yeni icat şeyler. Ee ayol, okumuşluk başka şey! Adam böyle çelebi sözler öğrenir... Hey gidi cahillik hey! Kendisi, Karabibik, çocukken şimdiki gibi okumak yazmak olsaydı, hey gidi hey... Hoca olur, dünyayı Konya'yı öğrenirdi. Ee gayrı ne yapalım... İşte böyle.

Karabibik vücuduna yapışmış olan kurdu çıkarmak için kendisini Linardi'ye göstermeye geldikçe Eftalya'yı görüp hoşlanmaktaydı. Eftalya da Karabibik'e karşı pek serbest davranmakta, onunla açık açık şakalaşmaktaydı. Karabibik'in olanca aşkı şu birkaç dakikayla sınırlıydı. Bir çirkin tebessüm, bir iki bayağı nükte, içinden doğru gelen kısa bir çığlık: İşte ömrünün romanı bundan ibaretti.

---

1 Bir yol üzerinde gidip gelerek gezinme.

Eftalya gayet kıt akıllı, terbiyesizce, bön, gördüğü erkeğe hemen meylediverecek derecede şehvete düşkün bir kadındı. Linardi kendisini İzmir'de, sokağın birinde bulmuş, peşine takıp getirmişti. Üç seneden beri birlikte bulunmakta iseler de hemen hiçbir günleri dırıltısız geçmiyordu. Linardi karısının baskı ve alaycılığının pençesi altında zayıf düşmüş, ondan izinsiz bir adım bile atmamak derecesine kadar gelmişti... Köy delikanlılarıyla Akdam'da, Çayağzı'nda, Benlikuyu'da, Dalyan'da filanda bazı pervasız buluşmalarından haberdar olduğu halde bile sesini çıkaramamıştı.

Karabibik bunlardan ayrıldı. Ağır adımlarla Anderya'nın mağazasına doğru yürüdü. Hay kâfir şeytan... Mağaza hâlâ kapalı. Karabibik bu sefer kilisenin önüne kadar geldi. Barba Yanni dükkânını açmaktaydı. Biraz onunla "laf attı." Bugünlerde alışveriş de kesat... Şu güzelim zeytinin batmanını[1] on sekiz mangıra bile almıyorlar. Anderya yeni dükkân açalı artık kendisine, Barba Yanni'ye iş kalmamıştı. Halbuki Anderya bari yavuz bir mal satsa yüreği yanmaz.

Kendisi halis Midilli zeytini satıyor, Anderya ise çürümüş, kokmuş Sömbeki zeytini getirmiş. Hele bir kere şu peynir çeşnisine bak... Hım? Anderya çatlasa böyle bir mal getiremez. Ya bir de kahvenin güzelliğine bak... Her bir tanesi fındık gibi yavrum...

Karabibik bütün bu övgüleri büyük bir dikkatle dinlemekteydi. Ey a oğul! Şimdi Temre'de Anderya menşur... Aldı yürüdü... Hem o çetele ile veriyor.

Yanni omzunu silkeledi: Hım? Çetele ile ha... Dolandırıcı herif... Alimallah... Yavuz, yavuz...

Karabibik bir iskemleye oturmuş, sigara içmekteydi. Barba Yanni hasetle şikâyetine devam etmekteydi. Çok yavuz... Herkesi soy, soğana çevir... Zengin... Zengin ha! Kendisi de istese...

Karabibik omzunu silkeledi. Yanni itiraz etti: Vallahi değil... İşte meydana çıksınlar... Gerçi çetele ile vermek âdeti

---

1 Batman: 7-8 kg civarında eski bir ağırlık ölçüsü birimi.

değildir fakat iki mangırlık şeye sekiz mangır almaz. Öyle değil mi?

Karabibik öküzlerini düşünmekteydi. Anderya'dan para alamazsa acaba şu heriften... Hım? Bir türlü cesaret edemiyordu. Yanni tezgâhı kirli bir paçavrayla silmeye başladı. Hem siliyor hem de söyleniyordu: Daha dün Meis'ten gelen kayık ile kendisine nah şuradaki basmalar gelmişti; arşını bir meteliğe[1] âlâ bir kumaş... Halbuki Anderya bundan daha fenasını on beş meteliğe bile nazla veriyor.

Karabibik karar vermişti. Öküz almak niyetini filanı Yanni'ye açtı. Hikâyesinin sonunda dedi ki: "Gelecek harmanda veririm."

Yanni faizi merak etti. "Üç mecid yirmi metelik" kendisine eğlence geldi. Bu kadar az şey mi olur? Kime olsa mecid başına on meteliğe bin naz ile ancak verebilir.

Pazarlığa giriştiler. Vur aşağı tut yukarı, mecid başına dokuz meteliğe, yirmi mecide karar verdiler. Bu borcun faizi ayda 56 kuruş 8 para[2] demekti ki anaparayla birlikte 22 mecid ile on kuruş, yani toplam 527,5 kuruş borçlu kalacaktı.

Fakat bir kere de Anderya ile görüşüp şartları daha uygunsa ondan borç almayı düşündü. Bu fikrini Yanni'ye sezdirmemek için bir çare bulmalıydı. Anderya'ya başvuracağını hissedecek olursa Yanni'nin para vermeyeceğini biliyordu.

Yanni hemen kesesini çıkarmış mecidiyelerin siliklerini seçmeye başlamıştı. Fakat Karabibik hiçbir bahane, hiçbir kaçamak yolu bulamıyordu.

Köylüler birer ikişer sokağa dökülmüşlerdi. Köyiçli İmamoğlu Yusuf dükkânın önünden geçti. Karabibik bu fırsattan istifade ederek dükkândan fırladı. Konuşa konuşa Yusuf'un tarlasına kadar, ta Küçükkum'a kadar geldi. Yusuf iki üç karış kadar boy atmış olan zümrüt renkli ekinine memnun gözlerle bakmaktaydı. Güneş Akdeniz'in yüzeyinden çıkıp yükselmiş, Temre ovasından hafif hafif beyaz

---

1 Çeyrek kuruş, on para değerinde demir para.
2 Kuruşun kırkta biri.

buharlar kalkmaya başlamış, Mira tepelerine korkunç bulutlar toplanmıştı. Tarla sahipleri teker tüker işlerinin başına gelmekte, şurada burada meralar içinde sürüler yiyecek aramaktaydı.

Yusuf pek memnun görünmekteydi. Bıyık altından bir şarkı mırıldanmakta ve arada sırada eğilip bazı ufak taşları ayıklamaktaydı. Denizde açıktan doğru bir ufak yelkenli tekne Adrasan Burnu istikametinde gitmekteydi.

Karabibik hiçbir şey söylemiyordu. Sade Yanni'nin yirmi mecidi ile Anderya'dan alacağı cevabı düşünmekte ve nasıl olursa olsun, bunun gibi, yani İmamoğlu gibi kendi tarlasını kendisi, kendi öküzleriyle süreceğini, nadas edeceğini, yaylaya hayvanla gideceğini tasavvur eylemekteydi. Ah, ne sevinç!

Yusuf tarlanın ince bir izinden yürümekte, Karabibik de ardı sıra gitmekteydi.

— Hayvan saabıyım.

— Ni şegil?

Karabibik fikir ve girişimlerini İmamoğlu'na açtı. Yusuf yuvarlak, ufak gözlerini dikmiş, büyük bir hayretle dinlemekteydi: Karabibik öküz sahibi olacak. Ee, sonra? Peki para?

Karabibik tedbirlerini izah etmekteydi: Anderya'dan veya Yanni'den yirmi mecid... Faiz çok olacak ama ne çare... Gelecek harmanda ödemek mümkün. Durali'nin hayvanıyla Ayşe'nin hayvanını birleştirecek. Artık bundan böyle göğsünü gere gere gezecek. Günde yarım mut bu!

Yusuf gittikçe hayretini artırmaktaydı: Karabibik'in iki öküzü olacak ha? Ne büyük vukuat! Bütün Temre ahalisi şu vukuatla hiç olmazsa bir hafta kadar meşgul olacak.

Yusuf, Durali'nin satılık hayvanını beğenmedi: Pek zayıf... İhtiyar, bir gözü kör... Karabibik omuzlarını silkmekteydi: Ee, gayrı ne çare! Günde yarım mut bu! Karabibik'in bu kararı Yusuf'un zihnini meşgul etmekteydi. Artık tarlasına ehemmiyet vermemeye başladı. Birlikte Temre köyüne doğru geldiler. Yolda bu meseleyi enine boyuna tartıştılar. Fakat Karabibik kararından dönmedi.

Anderya karşılarına çıkıverdi. İkisi birden etrafını aldılar. Karabibik niyetini uzun uzadıya anlatmaya başladı. Anderya hiç dinlemiyormuş gibi yürümekteydi. Akdam'a bir kayık gelmişti. İçinde bazı siparişler vardı, onları almaya gidiyordu. Bunlar da peşine takıldılar. Anderya yüzünü ekşitmekteydi.

Köyün son evlerini geçip birinci su sarnıcına geldiler. Sarnıcın arkasında sarı bir köpek yatıyormuş, bunları görünce havlayarak üzerlerine doğru seğirtti, şöyle beş on adım kala durdu, avaz avaz havlamaya başladı. Karabibik diyordu ki:

— Gelecek yayladan evvel...

Yusuf neticeyi pek merak etmekteydi. Acaba Karabibik öküz alabilecek mi? Beraber gelişi sade şu merakını gidermek içindi. Anderya da diyordu ki:

— Olamaz, olamaz... Çeteleler birikti... Mah oracıkta, mağazanın rafcağızında durup oturur.

Bu gayretin sonunu getirmek zor görünmekteydi. Biraz sonra Anderya şimdiye kadar kendisine hiçbir şey söylenmemiş gibi Karabibik'e dönerek dedi ki:

— Mah, yay geldi. Yaylaya çıktıklan... Yüz deve odun isterim. Yüz deve... Altı çetele sileceğim.

Karabibik bunu çok buldu: Yüz deve yükü odun altı çeteleye mi? Vay insafsız vay... Hey oğul geçen yay pazarlık böyle miydi? Anderya omuzlarını silkti: Canı isterse, çetele birike birike bir gün fena olacak... Kaş'a çağrılacak. Tarlası satılacak. Damı satılacak.

"Kaş'a çağrılmak" köylüler için mezara çağrılmaktan beter gelir. Çünkü Kaş'a çağrılmak demek kaza merkezi olan Kaş'ta mahkemeye davet olunmak demekti. Tüccar alacaklarını tahsil etmekte biraz müsamaha gösterse de mahkeme vazifesini günü gününe ifa eder. Hem de oraya kadar sürüklenmek, hanlarda birçok masraf etmek, günlerce işten güçten kalmak köylülerin gözünü yıldırır.

"Kaş" sözünü işitince Karabibik'in ödü koptu. Altı çeteleye yüz deve yükü odun çekmeye razı oldu: Ee, gayrı bitmeli.

Akdam'ı geçtiler. Papazoğlu'nun tarlasına bir kayık yanaşmış, beklemekteydi. Soğuk kükürt suyunun keskin kokusu güneşin harareti altında etrafa yayılmaktaydı. Suyun kenardaki sazlara temas ettiği yerlerde donuk gümüş renginde ince bir yosun tabakası oluşmuştu. Suyun yüzünde küme küme mekeler yüzmekteydi. Üç dört tane de yabani Macar ördeği oradan oraya konmakta ve şöyle biraz ileride de bir yeşilbaş sazlığın içinde çırpınmaktaydı. Anderya mallarını gözden geçirdi: İki top alaca, üç top ince fındıkî sopalı ensiz basma, bir çuval Trieste şekeri, on tane hasır, beş tane çalı süpürge, bir küp zeytinyağı, bir varil Kıbrıs şarabı, beş bardak hurma tatlısı... Anderya'nın yüzü gülmekte ve mallarını öve öve göklere çıkarmaktaydı: Zeytinyağı Ayvalık'ın birinci malıydı. Bal gibi bal... Hele alacanın dayanıklılığı... İki kişi çekişseler zorla yırtabilirler. Bu mallar hem en birinci hem en ucuz... Barba Yanni'de böyle güzel ve ucuz mal var mı? Ne gezer... O hep halkı soymaya bakar. Hey gidi insafsızlar hey!

Karabibik'in bunların hiçbirisine ehemmiyet verdiği yoktu, o sade Anderya'yı nasıl kandırmalı diye düşünmekteydi. Fakat herifin de kanacağı yok ki... Canım, borcu da çok...

Bir hayli daha uğraştı. Mümkün değil. İster istemez Yanni'ye müracaata karar verdi. Yine hep birlikte döndüler. Yusuf merakından çatlayacaktı.

— Ee, gayrı Yanni'ye mi? Hım?

Karabibik parmağını dudaklarına götürdü: Şşüüt... Anderya duyup da çekemezlik etmesin diye korkmaktaydı. Çünkü hep işi onunlaydı, gücendirmek hiç işine gelmezdi.

4

"Diih... Ha gözüm, ha! Çic çic çic çic! Yürrüü... Hööt! Deh, deh!"

Karabibik birinci dönümü bitirmek üzereydi.

Sağa sağa kaçmaya çalışan Benekli'yi üvendirenin burnuyla yola getirmekteydi. Yüreğinde bir sevinç duymak-

taydı. Sabanın sapına büyük bir gururla sarılarak, kuvvetli demirin açtığı çığır üzerinde ağır adımlarla yürümekteydi. Harımın yanına kadar yaklaştı. Hayvanları harmanlatıp ikinci dönüme geçti. Hem yürüyor hem şarkı gibi bir şey mırıldanıyordu: Bas gidelim yavrum da bas gidelim!

Etrafta çiftçiler işleriyle meşguldüler. Yanı başında Deli Ali, Koca İmam'ın tarlasını nadas etmekteydi. İki erkek arada sırada birbirlerine seslenmekteydiler:

— Hey Deli Ali! Köşkarlı Yusuf onu halletmiş?

— Gürses'e gitmiş. Beslengisini almaya.

— Sarı Simayil ni vagıt everiyo?

— Yaydan geri...

Artık Karabibik Huri'yi Sarı Simayil'e vermekten ümidi kesmişti. Fakat buna da artık lüzum kalmamıştı, çünkü işte kendisi de çift sahibi, mal sahibiydi.

Bundan sonra kızını yalvaran alsın. Zaten Yosturoğlu'nun yeğeni Hüseyin, Huri'ye göz koymuştu ya... Karabibik o kadar ahmak mıdır? Hüseyin'in daima kendi damı etrafında dolaşmasındaki hikmeti anlamayacak mı ya... Hey kuzum hey, buna gençlik derler! Kendisi de vaktiyle, o zaman böyle ihtiyar değildi, sakalı filan yoktu, –canım insan da ne çabuk kocuyor– işte o zaman Huri'nin anası Sıdıka'yı böyle kovalaya kovalaya almıştı. Yaa, Sıdıka da kendisinden ne kadar kaçar dururdu. Hele bir kere, hiç hatırından çıkmaz, Karabucak köyünün yolunda, mah hurada, tiyatronun yanı başında rast gelmişti. Şöyle üzerine doğru yürüyünce kadın, "Aman anaa!" diye çaylak gibi bağıra bağıra koşup kaçmıştı. Ee, ayol! Buna naz derler... Karılar erlere böyle naz ederler.

Bu hatıralar Karabibik'in neşesini artırdı. Şarkıyı yüksek sesle söylemeye başladı.

Deli Yusuf'un zurna gibi çatlak sesi uzaktan doğru işitilmekteydi: "Yere batası! Dün gün ni şegil gelmedin... İrecep'i yola salacaklaamış... Şşüüt..."

Karabibik Deli Ali'ye seslendi:

— Genem Deli Yusuf ünlüyo.

— He, he... İrecep'i uğratacaklaamış diyo... Senin habarın vaa mı?

— Dün gün Yosturoğlu diyodu... Askere gidiyomuş.

— Adalya'dan çağırmışlar. Muayene olacaamış...

Karabibik Yosturoğlu'nun yeğeni Hüseyin'i düşünmeye başladı. Gelecek sene Hüseyin askerlik çağına girecekti. Kızını bırakıp gidecek demekti. Kim bilir kaç sene kalacak... İhtimal, dönüp gelemeyecek... Ni hal etmeli? Huri de artık kocamaktaydı.

Harımın deliğinden Huri göründü. Damda canı sıkılmış, şöyle gezinmeye çıkmıştı. Babasının yanına geldi, öküzlere hayran hayran bakmaya başladı.

Baba kız birbirine hiçbir lakırdı söylemiyorlardı. Sanki iki yabancı imişler gibi davranmaktaydılar. Arkadan Hüseyin de görünmesin mi... Karabibik bu durumun gayet farkındaymış gibi gözlerini kırptı: Hey kuzum hey... Kızının peşinde dolaşıyor. Sanki o farkına varmaz mı sanıyor? Ni hal edelim... Yalvarsın da alsın.

Huri başını arkaya çevirdi. Bir saatten beri Hüseyin'in kendi peşinde dolaştığını hissetmişti. Fakat Hüseyin'in şu musallatlığından usanmış değildi. Hatta kaç günden beri şu yapışkan âşığın takibine alışmıştı. Gerçi bu takipten hoşlanmakta değildi, lakin şikâyet edecek derecede bunaltıcı da görmüyordu.

Hüseyin yakışıklı bir babayiğitti. Yüzü, elleri güneş alnında kayış gibi sertleşmiş ise de tenasübü kaybolmamıştı. Bilhassa kaşı gözü güzeldi. Huri'den nedense hoşlanmaktaydı. Henüz gençliğinin galeyanlı çağında bulunmakta olup heveslerini memnun etmeye mecburdu. Sarı Simayil'in nişanlısına, yani Köşkarlı Yusuf Ağa'nın beslengisine göz koymuş idiyse de kız buna hiç yüz vermemişti. Koca İmam'ın kayınçası Sabire her ne kadar kendisine biraz meyletmiş ise de Koca İmam babasına hasımdı; kızı kendisine vermeyeceği malumdu. Hevesini mutlaka bir tarafa yöneltmeye mecburdu. Tesadüf yolunun üzerine Huri'yi getirmişti. Huri'den de hoşlanmıştı. Artık onun peşinde

dolaşmaktaydı. Huri'yi babasının yanında görünce gerisin geri döndü, gitti. Huri onun mutlaka harımın bir köşesinde saklanıp durduğunu biliyordu. Gidip şu pusudan geçmeye gönlünde bir heves, bir arzu bulmaktaydı. Biraz durduktan sonra hiçbir lakırdı söylemeden yürüdü. Gerçekten de Hüseyin izini beklemekteydi.

Huri Hüseyin'in önünden geçti gitti. Bu bekleyişten memnun oldu. Arkadan Karabibik bir tebessüm göstermişti: Ateş alaflanmış... Ha görem, ha...

Göreceği möreceği pek bayağı bir şeydi: Ertesi gün Huri Hüseyin için talep olundu. Yosturoğlu ile Karabibik arasında her ne kadar bir soğukluk var idiyse de kızı da ihtiyarlamaktaydı. Hem Yosturoğlu zengindi, nasıl kıyıp atmalı?

İşte karar verildi. Hüseyin ile Huri nikâhlandılar. Bir salı gecesi Yosturoğlu'nun evi önüne birçok köylü delikanlıları ile kadınları toplandı. Hüseyin bir hayvan üstünde davul zurnayla civar köyleri akşama kadar dolaştı. Şerbetler içildi, yemekler yenildi. Akşama gerdek yapıldı. Hüseyin ile Huri'nin aşk romanı bu şekilde sona erdi. Zaten köylülerin aşkı işte hep böyle son bulur.

5

Karabibik'in murdar hastalığı yine azmış, bu gece sabaha kadar gözüne uyku girmemişti. Sabahleyin hekimin kapısını çaldı. Kapıyı Eftalya açtı, Karabibik'i görünce sevindi. İçeri aldı. Linardi hastalarını dolaşmaya çıkmıştı. Eftalya Karabibik'e bir kahve pişirdi, geldi şöyle yanına oturuverdi.

Karabibik bu tombul vücudun hararetini hissetmeye başlamıştı. Hoş kokular içinde garip bir zevk duymaktaydı. Gözleri Eftalya'nın gözlerine tesadüf edince yüreği hoplamaktaydı. Eftalya Karabibik üzerindeki tesirini görünce onu daha çok tahrik etmeye başladı. Karabibik keskin lavanta kokularıyla kendinden geçecek dereceye gelmişti. Eftalya'nın sıcak sıcak nefesi yüzüne vurmaktaydı. Damarlarında

bir ateş gezinmeye başladı. Boğazında tükürüğü kurumuş, gözleri önüne bir sis perdesi gerilmişti.

Asabi pençeleriyle Eftalya'yı yakaladı. Eftalya bir çığlık kopardı. Şu bunaltıcı yükün altında çabalamaktaydı. Nihayet silkinip kurtuldu. Karşı duvara arkasını dayayarak hızlı hızlı nefes almaya başladı.

Karabibik'in vücudu zangır zangır titremekteydi. Eftalya bu ıstırabı güle güle seyretti. Karabibik yalvarmaya başladı, fakat ne söylediğinin farkında değildi. Taş yürekli karı bu dillere karşı kahkahadan bayılıyordu. Karabibik kapıdan çıkarken Linardi diyordu ki:

— Anladın? Bir kaşık akşam, bir kaşık sabah...

Karabibik yüzünü gözünü buruşturarak çıktı, gitti. Arkasından Eftalya'nın sürekli kahkahası kulağına kadar geldi.

Karabibik'e Özgü Sözlük

Alan: Kır, açıklık, tarla olmayan yer.
An: Hudut.
Behr: Dehr. O vaktin behrinde: O tarihte.
Beslengi: Besleme, üvey kız.
Birinti: Birikinti, topluluk, kalabalık.
Boynuz: Boynuz ağacı [keçiboynuzu].
Bu gez: Bu defa.
Camıs: Camus, manda.
Çetele: Köylüler borçlarını çetele ile hesap ederler ki bunların bir kopyası da alacaklılarında durur.
Dam: Hane, ev.
Derlenmek: Toplanmak.
Etmek: Yapmak.
Evermek: Evlenmek, evlendirmek.
-gil: Hane, ev. Halangile: Halanın evine, halanın yanına.
Harım: Çit. Harım kaldırmak: Çit örmek, çiti bozmak.Harım etmek: Harım yapmak.
Hergele etmek: Hayvanları toplayıp çobana vermek.
Hu: Şu. (Köylüler baştaki ş'leri hep h söylerler.)
Hu kada: Şu kadar.
İspirto: Kibrit.
Kayınça: Kayın.
Kıvrak: Hızlı.
Kızan: Çocuk, erkek çocuk.
Ko: Yok.

Kubatlık: Kabalık.
Mah: Nah, işte.
Nadas: Mahsulü alınmış tarlanın dinlendirilmek üzere sürülmesi.
Ni şegil: Ne şekil, nasıl.
Pırtı: Eşya.
Salmak: Koyuvermek.
Uğratmak: Gideni uğurlamak, yolcu etmek.
Ünlemek: Seslenmek, bağırmak.
Yaka: Taraf.
Yavuz: Güzel, âlâ, iyi.
Yay: Yaz. Yayla: Yazlık yer.
Yufka: Yufka şeklinde ekmek.

Beymelek Yaylası
Köşkarlar
Temre Çayı
Beymelek
Finike İskelesi
Kum Tepeleri
Matırlı
Beymelek Dalyanı
Kersez
Eynihal
Karabucak
Temre
(Demre)
Finike
Hilda Vapuru
Andriake
(Çayağzı
Kaş
AKDENİZ
TÜRKİYE
Demre

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 49

"Henüz gerçekçi bir roman okumadıysanız işte size bir tane ben takdim edeyim."

Nabizade Nâzım'ın *Karabibik*'i edebiyatımızda hem gerçekçilik ve natüralizmin hem de köy romanının başarılı ilk örneğidir.
Köy hayatını, köylünün meselelerini, uğraşlarını dilleri ve yaşantılarıyla olduğu gibi aktaran eser, Kaş'ın Beymelek köyünde geçer. Karabibik sekiz on dönümlük toprağını ekip biçerek, kızıyla beraber kıt kanaat yaşamaya çalışan bir köylüdür. Hayallerini süsleyen tek bir şey vardır, bir çift öküz. Nabizade Nâzım bu kısacık hikâyesinde Anadolu köylüsünün neredeyse bütün bir hayatını ustalıkla yansıtmıştır.

Nabizade Nâzım (1862-1893)

Nabizade Nâzım İstanbul'da dünyaya geldi. Annesi o çok küçükken öldü, babasını da ilkokuldayken kaybetti. Subaylık eğitimi alan Nabizade Nâzım, bir süre Mekteb-i Harbiye'de dersler verdi. Ardından Kaş'ta, Suriye'de ve Manastır'da çeşitli askeri görevler aldı. 1891'de Ayşe Naciye Hanım'la evlendi, ancak evliliğinin henüz ilk aylarında yakalandığı kemik vereminden kurtulamayarak hayatını kaybetti.
Edebiyatla çok genç yaşlarda ilgilenmeye başlayan Nabizade Nâzım'ın ilk yazısı 1880'de *Vakit*'te yayımlanmış, daha sonra *Hazine-i Evrak, Mirat-ı Âlem, Maarif, Manzara, Berk* ve *Servet-i Fünun* gibi edebiyat dergileriyle *Tercüman-ı Hakikat, Servet* ve *Mürüvvet* gibi gazetelerde yazı ve eserleri çıkmıştır. Şiirlerinde Batı tarzı, yenilikçi bir yaklaşımı benimser. Ancak şiir çalışmaları edebi hayatının belli bir devresiyle sınırlı kalmış, özellikle 1890'dan itibaren sade ve doğal bir üslupla kaleme aldığı hikâyelerini yayımlamaya başlamıştır. Çevirileriyle de dikkati çeken Nabizade Victor Hugo, Alfred de Musset, Chateaubriand, Alexandre Dumas Fils gibi Batılı yazar ve fikir adamlarından yaptığı tercümelerle çeşitli Batı edebi akım ve düşüncelerinin Türk okuyucusu tarafından tanınmasına yardımcı olmuştur. Ona asıl şöhretini kazandıran, *Karabibik* adlı uzun hikâyesiyle *Zehra* romanıdır. *Karabibik* edebiyatımızda gerçekçilik ve natüralizmin ilk örneklerinden kabul edilmiştir. Özellikle *Zehra* romanında doğrudan doğruya gerçekçiliği uygulama yoluna gitmiş, romanı yazarken İstanbul tulumbacılarının o günkü hayatı, Şehzadebaşı tiyatroları, cinayet kovuşturması gibi konularda araştırmalar da yapmıştır. Nabizade Nâzım'ın seçme eserlerine Türk Edebiyatı Klasikleri Dizimizde yer vermeyi sürdüreceğiz.

9 786254 051401

7 TL